

Fogság és szabadulás

Darvasi Sándor visszaemlékezései

„Minden ember lelki fogságban él, amíg újjá nem születik.”

Egy régi levél

Tárgyi emlékeim között találtam egy régi levelet, amely a hitért való szenvedésről szól. Nagyon szerettem világi koromban is a szüleimtől rám hagyott emlékiratokat megőrizni. Édesapámtól maradt egy levél, amelyet 1888. augusztus 11-én írt Szalontáról az én nagyapám édesapámnak Aradra, aki ebben az időben barátkozó volt. Elfogadott barátkozó, de még nem jutott el Isten kegyelmébe. Ő már nem fogta meg a fegyvert, nem akart embert ölni, idegenkedett attól. Tudta, hogy a nazarénusok fegyvert nem fognak. Olyan hitet kapott a Jóistentől, hogy vállalta a 3 éves fogságot az aradi várban. Ebből az időből való ez a kedves, 112 éves, megőrzött lap. Így kezdi a levelet nagyapám a fiának: Kedves gyermekem, az Úr Istennek....! Előzetesen még meg kell említenem, hogy Nagyszalontán abban az időben alakult meg a gyülekezet. Emlékszem, gyerekkoromban mondta édesapám, hogy fiaim, a ti nagyapátok Nagyszalontán az első hívek között volt, tehát az első megtérők között. Azt is elbeszélte, hogy a nagyapámnak az apja, erős dohányos volt. Akkoriban pipáltak az emberek. Volt egy kis földje, szegények voltak. Mielőtt dédnagyapám megtért, tudta, hogy a hívők nem dohányoznak, nem pipálnak. Nehéz volt neki szakítani ezzel a szenvedéllyel. Elbeszélte édesapám: úgy csinálta, dédnagyapátok, hogy mikor szántott, akkor fogta a dohányos zacskót, meg a pipát és bedobta a borozdába. Ott egye meg a föld! Ezzel vége lett a dohányos szenvedélynek. Erről eszembe jut már azóta, amióta a hitben vagyok, hogy milyen jól megírta Péter apostol, hogy szakasszátok el magatokat a bűntől. Ez a szakadás azt jelenti, hogy hirtelen. Nem lehet halogatni, nyújtani, mint a gumiszalagot, hogy majd egyszer megtértek. Ez is az emlékek közül való.

Ezek után kezdem újra a levelet, amit a nagyapám írt a fogságban lévő fiának. Kedves gyermekem, az Úr Istennek gondviselése bővülködjön rajtad, igazgassa a te szívedet, hogy Őhöz hívebb és hívebb lehessél minden bajok között, hogy a hitnek bárkájába bezárva velünk együtt belső örömben élhessél. Eddig tartott a levél. Van még egy pár sor, de ez már nem annyira ide tartozik, hanem apámnak a későbbi sorsára. Ebből a levélből is érezni, hogy megtért ember írta e sorokat. Hogy a gondviselő Úr Isten bővülködjön rajtad, igazgassa a te szívedet, hogy őhöz hívebb és hívebb lehessél minden bajok között. Ez olyan vigasztaló lehetett édesapámnak ott a fogságban. Hitét is erősítette, hiszen ismerte akkor már nagyjából az írást. Az ilyen levél a fogságban nagyon sok erőt tud adni, mert hihető, hogy egy várban, az aradi várban nagyon szomorú volt az élet, bár nem volt egyedül, ahogy mondja, vásárhelyi testvérek is voltak vele együtt bezárva, akikkel aztán később is egész halálig tartották a szeretett kapcsolatot az Úr Jézusban. Ezt nekünk is jó tudni, hogy a bajok között hívebbnek és hívebbnek kell lenni, hogy a bajok és az akadályok ne hangolják le érzelmeinket. Megkapta a figyelmemet, hogy: a hitnek bárkájába bezárva velünk együtt belső örömben élhessél. A belső öröm, ezt nem érzi át az ember, aki még nem jutott el Isten kegyelmébe. Ez a belső öröm azoknál ismeretes, akik már eljutottunk a Jóisten bűnbocsátó kegyelmébe, akik értjük azt, hogy a Jézus Krisztus a mi megigazulásunkra támadt fel. Tehát a mi megigazulásunk nem egy bizonytalan dolog, hanem az Úr Jézust Isten feltámasztotta annak bizonyosságául, hogy aki újjászületik, az tiszta, annak megbocsátattak minden vétkei. A hitnek bárkája. Olvastunk, hallottunk már sokan Noé bárkájáról. Itt odahasonlítja a hit bárkáját, amelyben benne vannak az újjászületett emberek. Ott vagyunk a hitnek bárkájában. Ez olyan biztonságosan bezár bennünket, mint annak idején elzárta Noét és családját a víztől, a károktól a viharokban. Megőrizte a hullámok között. Ilyen a hit bárkája is, egyszer könnyebb a hitélet, máskor nehezebb a hitéletnek útja, megpróbáltatáson megy keresztül. Ez is egy vigasz lehetett annak idején a hitért

szenvedőnek A hit bárkájába bezárva, velünk együtt benső örömben élhess. Valóban benső öröm az, nem egy külsőnkön meglátszó állandó mosolygás és könnyű magatartás Ezt a benső örömet már mi ismerjük. Ilyet nem tud adni a világ. Ezt Isten adta a kegyelemnek napján mindannyiunk szívébe, azért hogy bátrak legyünk a hitnek bárkájában, teljes hittel legyünk afelől, hogy minket baj nem érhet. A hit védelem a léleknek. Szívemből kívánom!, - írja befejezésül.

Golyózáporban sértetlenül

A következő történetem egy kedves cipész atyafiról szól, aki távoli rokonunk volt. Nagyon régi történetet beszélt el az életéből. Szerettem hallgatni az ilyen történeteket. Németh István bácsinak hívták, a Csabai utcán lakott, volt egy kis háza. Hozzá jártam cipőt javíttatni. Nagyon kedves, csendes hívő ember volt. Mondta, hogy az 1914-es háborúba behívták őt is katonának. Már akkor az Úr Jézus megváltott gyermeke volt. Nem fogott fegyvert. Mikor kínálták neki, mondta, nem tehetem. Hát akkor ki a frontra, ki velem! Ki is vitték és küldönc lett. Tudták a többiek, hogy ez azért van itt mert fegyver nélküli szolgálatos, de küldöncnek jó lesz. Ha eltalálja a golyó, hát eltalálja, akkor se baj, ha meghal. Akkoriban még nagyon kezdetleges lehetett a telefon és a hadtestek, illetve a századok ott a harctéren levélben értesítették egymást a hogyanlétről, támadásról, védekezésről stb. Ez a Németh bácsi, akkor még fiatal ember volt, rábízták a levelet, vigye el. Nem tudom, hány méterre volt a másik lövészárk, de nem közel és útközben akkoriban az ellenség ellen való védekezés miatt drót akadályok voltak telepítve nagy távolságon. Németh bácsi átment a tüskésdróton: A feje fölött, a füle mellett süvítettek a golyók. Ő az Úrra bízta életét, tiszta volt a szíve, megbékélt már Istennel, eljutott Isten szent kegyelmébe. Bátor volt, elvitte a levelet, vissza is jött. A tiszt, a parancsnok, meg a többiek is csodálkoztak. Hát téged nem lőttek agyon? Olyan golyózápor volt útközben, mikor te oda voltál! Nem, megmentette Isten az életemet. Amikor egy komolyabb támadásban volt részük, amikor veszélyben volt az egész század, amikor úgy voltak velem, hogy mostmár az ellenség kezébe kerülnek, odahúzódtak a Németh bácsi mellé közvetlen, mert úgy érezték, hogyha ez az ember a közelünkben van, akkor őket nem érheti baj. Nem is érte őket.

Németh bácsi meg lett próbálva, még annak előtte, hogy kivitték a frontra. Elbeszélte nekem, meg másnak is, ezt az élményét, amiért ő sokszor hálát adott. Nem magának tulajdonította, hogy így lett, ahogy lett, hogy megmaradt a hitéletben, nem bukott el, nem ijedt meg. Többször is kínálták neki a fegyvert, nem fogadta el. Megmondta, nem fogadhatom el. A Jézus Krisztusnak ígéretet tettem, hogy nem ölök embert, nem is akarom megtanulni, hogyan kell embert ölni. Inkább engem öljenek meg. No azt mondja az egyik tiszt a többieknek: na hát neked se sikerült rábeszélni, amazoknak se sikerült rábeszélni, majd én megmutatom. Fölmentek a század irodába, letelepedtek az asztal körül a tiszt urak. Fölhívták a Németh bácsit, nem volt ő akkor már olyan fiatal, mert néha mondták neki, na öreg, na öreg így, na öreg úgy. Odatették az asztalra a fegyvert. Közben előzőleg fogadtak. Aki azt mondta, hogy én megfogatom velem a fegyvert: én fogadok veled, a másik meg: te meg nem tudod megfogadni velem a fegyvert, mi már próbáltuk mindenféleképpen, nem. Meglátjátok! Fogadjunk! Nem tudom már, mibe fogadtak, neki sem mondták meg, csak később tudta meg. Fölhívták, na öreg, itt a puska, fogd meg! Az mondta, nem tehetem. Nem teheted? Azonnal lelövünk, itt a pisztolyom, már lölek is. Kössétek be a szemét! Kiadta a parancsot a kollegáknak, kössétek be a szemét. Azt mondja a Németh bácsi, nem kell az én szememet bekötni, itt vagyok! Ott volt a fejénél a pisztoly. Ki adta az erőt? Akkor elkezdtek nevetni a tisztok, kinevették azt a társukat, aki bízott magában. Kinevették, na elvesztetted a fogadást! Azoknak csak neveltség volt, de a Németh bácsinak hálaadás volt a szívében, hogy Isten megőrizte az életét. Bár teljes átadással volt, lőjék föbe, ő akkor se. Azt mondták: bele vagy habarodva a Krisztusodba! Ez a világnak a szava, ezt mondták a tisztok, bele vagy habarodva a Krisztusodba, eredj innen! Dehát az Úr Jézus megmondta, gyűlölt engemet a világ, titeket is gyűlölni fognak. Nagyon kedves atyafi volt.

Emlékszem rá, javítgatta a cipőket. Akkor volt egy időben ezüst kétpengős, szép kétpengős. Azokat mindig gyűjtötte. Minek gyűjti Németh bácsi ezeket? Mint gyerek mondtam neki, minek gyűjti? A felesége megmondta, azért gyűjti, hogy majd vasárnap ezeket adja az Úr pénzéhez. Még az sem volt neki közömbös, hogy milyen az a pengős, hogy az fényes legyen, szép legyen, mert azt ő adakozásra szánja, ami a szegényeknek lesz adva és a gyülekezet fenntartására. Ilyen volt Németh bácsi.

Bízzatok Istenben

Emlékeimben sokszor megjelenik az én drága édesanyámnak az a mondása, amit azután, miután megtértem, hallottam az Úr Jézustól is, hogy bízzatok Istenben. Míg gyermek voltam, egy szobában volt az ágyunk, édesapámé, édesanyámé meg az enyém. Édesanyám mindig későn tért nyugovóra, mert volt egy kis kereskedésünk és abban nagyon el volt foglalva. Sok gonddal járt a kereskedés. Az nem is lett volna baj, hanem egy szerencsétlen helyzet miatt nagyon nagy adósságba keveredett az én kedves édesanyám. Kezességvállalás folytán minden hónapban neki kellett törleszteni egyik hozzátartozónk adósságát. Nagyon nagy összegre kezes lett. Bár meg van írva Példabeszédek könyvében, hogy soha ne legyél kezes. Édesanyám, mivel a lányáról volt szó, meg a vejéről, megbízott bennük és aláírt egy nagyon nagy értékű váltót. Ment is egy darabig a törlesztés, mert nagyon jó menetelű vegyes kereskedés volt, de egyszer megakadt. Édesanyám éjszaka sírt, zokogott az ágyában. Én felébredtem, mint gyerek. Nagyon megrázott, hogy édesanya sírt, zokogott. Mi lehet neki a baja, én meg se mertem kérdezni. Mikor jött a reggel, nem szóltam semmit. Gyerek voltam. Csak azután, mikor már fel- nőttem, beszélt nekem erről az én drága jó édesanyám, hogy seholy nem kapott kölcsönt. Az eddigi törlesztés is kölcsönökből ment jóformán mindig. A gondviselés folytán addig kisikeredett, egyenesben volt a gazdaságunk. Most ennél a váltónál azonban nem lett pénz sehonnan sem. Imádkozott az én édesanyám. Elbeszélte, hogy ha nem tud fizetni, olyan szoros volt a helyzet, hogy jönnek az árverők, elárverezik az üzletet. Nem volt más, Istenhez fordult. És mi történt? Egy reggel kinyitotta a boltot, jöttek a vevők, nem beszélt nekik adósságáról, csak Istenben bízott, Istenhez sóhajtozott. A Jóisten útjai kiszámíthatatlanok, Isten gondolatai fölöttébb vannak, mint az ember gondolata. Jött egy kedves szomszédasszony, mint vevő. Mindig ott vásárolt, világi asszony volt, de megbízott édesanyámban. Nem kért őtöle édesanyám pénzt, akkor már rábízta magát a gondviselésre. Azután, mikor a boltban nem volt senki, a szomszédasszony oda ment édesanyámhoz és azt mondta neki: Darvasiné asszony, van nekem egy kis pénzem, használatra oda adom magának. Semmi továbbit, hazament, hozta a pénzt. Ez elég volt a hitelre! Nem volt kikötve annak az ideje, hogy mikor, hogyan kell visszaadni. Azt mondta a szomszédasszony, hogy megbízik én hívő asszony édesanyámban. A Jóisten ereje bírja a világi szíveket is. Nagy tanulság ez kedveseink. Ezt az én édesanyám nekem elmondta. Ugyanezt én is elmondtam egyszer egy hitetlenné asszonnak. Mondom neki, látja ez az Isteni gondviselés, hogy anyámat megmentette a végrehajtótól, és nem mondta senki ember annak a szomszédasszonnak, hogy baj van Darvasiéknál, de Isten indította. Isten indította, hogy eredj oda, ahol szükség lesz erre a pénzre. Itt hever nálad haszontalanul. Nem ember végezte ezt el, hanem a mindenható Isten gondviselése. Mi ebből a tanulság? Olyan jó, hogy nekem ezt édesanyám elmondta. 20-30 éves lehettem akkor. Az az érzés van bennem, hogyha minden szülő az ő gyermekének, amikor már érett, elé tudná tárnai az életében előfordult gondokat, Isteni gondviseléseket, az megmaradna a gyermekben és elkísérné, és a hitéletben nagy erősítést jelentene. Ezt jelentette nekem is, hogy van egy mindenható Isten, aki láthatatlan, de láthatóan cselekszik, aki bírja a világi szíveket is.

A szigorú apa

Édesapámról is emlékezek. Drága jó édesapám volt. Nagyon szigorú hozzánk, de nagyon szeretett bennünket. Jóval idősebb volt édesanyámnál. Mindig azt szerette volna, hogy legyünk ott, én és az öcsém, odahaza, és mondjuk meg mindig, hogy hova megyünk, meddig leszünk, hogy ők tudjanak mirőlünk. Ő maga is példát mutatott erre, mert, ha elment valahova, mindig szólt, ide és ide mentem, ekkorra jövök. De mi ezt a szokását nem vettük át mint gyerekek, mint legénykék. A kollegákkal, világi barátokkal mentünk erre-arra, amarra. Édesapám mindig kérdőre vont, hol voltál, miért nem mondtad meg, hova mentél. Így teltek a hetek, hónapok, évek Édesapánk mindig írt naplót. Volt egy füzeté és abba folyamatosan beleírta, hogy mi történt. Eljött az idő, hogy az én drága édesapám beteg lett és két hetes betegség után befejezte a földi életét. Az ember, mikor ilyen nagy gyászba kerül nem is tudja átérezni, hogy milyen veszteség. Csak mikor kimentem a sírjához, majd le szakadt a szívem a keserűségtől, fájdalomtól, ahogy ott megálltam a sírja mellett. Itt van az én jó édesapám, akinek nem fogadtam szót. Azután kezembe került a füzet. Olvastam, hogy írta: szomorú vagyok az én fiaim miatt, mert engedetlenek. Akkor újra a szívembe vágott, miért nem is voltam én engedelmes. Most elmondom nektek és ajánlom mindenkinek, hogy a szülőt tisztelje. Mondja meg, hova megy, mikor jön, ne legyenek titkos utak, mert ezeket a titkos utakat a Sátán adja végeredményben. Pál Apostol is írja egy helyen, hogy a jó erkölcsöt megrontják a rossz társaságok. Erre nagyon vigyázni kell. Még idejében van. Ha a fiatalok, akik abban a korban vannak, hogy sok világi barát van, nem akarnak sírni, nem akarnak szívszorúságot, lehet, az emlék majd valamikor soká, észükbe jut, hogy édesanyám, édesapám mondta nékem, hogy másképp viselkedjek. Édesapám is arra intett, és én nem tettem. Fájó szívvel és a bűnbánat szégyenével emlékezek még most is arra, hogy miért nem, De Isten mindent jóra fordított akkor, amikor az Úr Jézusban megvilágosította előttem a bűnbocsátnak útját, az Isteni szeretetet. Mikor meg tudtam térni, minden rendbe jött. Meg lettek bocsátva az én ifjúságom bűnei, Úgy tekintek most már az én kedves édesapámra, édesanyámra, mint az én lelki testvéreimre. Ha én is meghalok, akkor meglátjuk egymást. Van egy énekünk: látjuk még mi egykor egymást, ama dicső országban.

Különös hadifogság

Voltam én egyszer hadifogoly, de nem a hitért, mint a nagyapám, hanem, még mint hitetlen ember. Csodálkoztam azon, hogy egyik ember ilyen nagy hatalommal bír a másik felett. Tudja éheztetni, kínozni. Nem tartottam a Jóistent igazságosnak. Mint hitetlen ember, elgondolkodtam, hogy lehet ez? De utólagosan jöttem arra rá, amint hazajöttem a fogságból és gyülekezetbe jártam, hogy Isten tervei kifürkész- hetetlenek.

1948. augusztus 28-án jutottam el a Jóisten kegyelmébe. Az előtte való években két és fél évig hadifogságban voltam a Szovjetunióban. Nem tudtam, hogy miért is vagyok fogságban, mert mint civil estem hadifogságba. Polgári alkalmazott voltam a térképészeknél a nyomdában. Akkor Érden laktunk mint fiatal házaspár. Egyszer kihívták, hogy minden férfinak jelentkezni kell a község házában. Aki nem jelentkezett, az számíthatott arra, hogy fejbe lövik. Elmentem én is, vittem magammal egy kis enniválót. Mondtam a feleségemnek, hogy hamarosan jövök. Annak előtte is voltam munkán, az oroszoknak segítettünk ezt-azt. Az hittem, hogy majd most is pár nap múlva visszajöhetek haza. De nem így lett! A feleségem három hónapos áldott állapotban volt, amikor elmentem otthonról. Mintegy kétezren lehettünk a község háza körül. Összegyűlt minden férfi 16 évestől egészen 50-60 éves korig. Attól tartottak ott az oroszok, hogy Érd férfiai majd megtámadják őket mint partizánok. Minden rosszra gondoltak, ezért kellett jelentkezni a férfiaknak. Vártunk. Voltak ott kísérők, asszonyok, lányok, hozzátartozók. Nem tudtuk, mi lesz, csak vártunk. Gondoltuk, hogy majd kapunk papírt, amit úgy hívtak ők, hogy bumáska. Lesz bumáska, és azzal mi igazoljuk, hogy voltunk jelentkezni. Egyszer azt vettük észre, hogy a hozzátartozók könnyezni, sírni kezdenek. Miért sírnak? Ők már látták, hogy golyószórósokkal van körülvéve a kétezer ember, ahol várakoztunk. Majd mikrofon szólt, hogy sorakozó lesz. A 16 évtől 20 éves korban lévő férfiak kezdjék meg az oszlopot. A 20-tól 25 éves korig lévők a következőbe, a 25-től 30-ig a következőbe

és így tovább egészen 50 éves korig. Majd szólt a mikrofon, hogy az orvosok, a gyógyszerészek és a 16 évesek álljanak ki, alkossanak másik oszlopot. Egy olyan óra múlva szól a parancs, hogy az első oszlop induljon. Volt vezető, aki után menni kellett. Mellettünk golyószórósok álltak. Elindultunk. A hozzátartozók könnyeztek, sírtak, rossz érzésük volt. Ez volt a civil fogságba esés. Mindenki civil volt és mégis fogságba estünk. Megyünk-megyünk a kukoricások mellett. Egyszer megszólal mellettem egy olyan fiatalember, mint én is voltam: a feleségemet szülésben hagytam otthon. Én nem megyek tovább, valahogy megszökök. Odasorolt a kukoricához közel, és egy alkalmas pillanatban eltűnt. Az ő nem vette észre. Ő biztosan haza jutott. Gondoltam arra, hogy én is megszökök valahogy, de úgy látszik, hogy ügyetlen voltam, vagy nem voltam elég bátor. Félttem, hogy fejbőlönök, vagy meglőnek ottan. Nem sokból állott egy emberéletet kioltani abban az időben. Mentünk. Majd estefelé elértünk egy juhodályhoz. Oda kellett bemennünk, ott fogunk majd éjszakázni. Olyan érzésem volt, mintha élve temetnének el és húznák rám a földet. Rettenetes érzés volt. Egy remény azért mégis élt bennünk, hogy majdcsak hazakerülünk. Vigasztaltuk egymást: nincs olyan hosszú, aminek vége ne legyen. Majdcsak vége lesz. Nem engedtek ki a hodályból csak tízesével. Amikor tíz ember visszajött, akkor engedték ki másikat. Gyönyörű szép téli holdvilágos éjszaka volt. Gondoltam, megszökök. Olyan tisztán lehetett látni az embereket, majdnem, mint nappal. Másnap tovább mentünk. Közben adtak kenyeret, száraz kenyeret osztottak. Úgyhogy kétszersültet ettünk, a sapkánkba adták az adagot. Azt ropogtattuk és kristálycukrot is mértek ki nekünk. Úgy mérték, hogy a zsák cukorba belemerítették a kanalat és valamivel simára lecsapták, ez volt az adag. Naponta ezt kaptuk: száraz kenyeret és kristálycukrot. Hálístennek jó fogunk volt és jól is esett. Mentünk-mentünk, majd időközben Bajára értünk. Érdről Bajára gyalog, jó nagy távolságot tettünk meg. Ott lágerban voltunk. Vagonba szálltunk, egy vagonban negyvenen. Ránk zárták az ajtót, majd elindult a vonat velünk. Lestünk ki a kis ablakon, ami a marhavagonban van, hogy hol járhatunk. Én azt néztem mindig, nem Orosháza felé megy-e a vonat. Akkor dobnék ki valami papírt, valami értesítést, hogy megtudják a hozzátartozóim, merre járok. De nem arra mentünk, vagy éjszaka lehetett, amikor áthaladtunk Orosházán. Mindig keletre, keletre mentünk. A vonat Temesváron állt meg. Kemény tél volt, sok embernek megfagyott a lába, mire oda értünk. Lassan ment a vonat. Egész éjszaka toporogtam, nagyon félttem a lábfagyástól. Voltak, akik a vagonból léceket szakítottak le és meggyújtották. Valakinek volt még gyufája. Ott füstölgött, oda ültek a tűz mellé, de hát gyöngye volt a tűz, nagyobb a füst, mint a láng. A tűz mellett ülőknek megfagyott a lábuk, akik nem mozogtak, csak ott üldögéltek. A Jóisten nekem adott annyi erőt, hogy nem fagyott meg a lábam, megúsztam mind e mai napig. Temesváron bementünk egy lágerba. Volt vagy ötezer ember ott. Olyan sár volt az udvaron, hogy akinek nem volt szoros a cipője, bakancsa, annak ott maradt a sárban. Az ilyen hogy vette ki, hogy ment tovább, már nem is tudom. Minden esetre kínlódás, szenvedés volt. Majd halljuk, hogy a lágerban kitört a vérhas. Sokat elvitt közülünk. Furcsálltuk, hogy különösen a német foglyokat tizedelte meg ez a betegség. Beszéltünk német katonákkal. Mondták, hogy ők már ezelőtt öt évvel Abesszíniában voltak. Az egyik fiatalember már hét éve távol van a családjától, és mindig a háború és most meg a láger. Rettenetes volt a betegség. A szobákban szalma volt, azon feküdtünk, meg a ruhánkon. Reggel jött a halottgyűjtő kocsi, arra dobálták fel a halottakat és vitték temetni a tömegsírba. Azt hittük, hogy majd visznek tovább a Szovjetunióba. Majd hallottuk, hogy nem engedik tovább vinni a foglyokat. Visszahoztak bennünket Magyarországra. A szegedi repülőtér különböző épületeiben és a Csillagbörtönben volt a foglyok lakóhelye. Én a Csillagbörtönben voltam beszállásolva. Egyszer mondják, hogy Darvasi Sándort keresik. Kimentem a kapuhoz, de egy másik Darvasi Sándor nevűt kerestek, nem engem. A feleségem akkoriban még hozott egy-egy csomagot, ami nagyon jól esett. A drótkerítésen keresztül integettünk egymásnak és azt kiabáltam neki, ha fiú lesz, akkor Sanyi legyen. Különben nem volt szabad beszélgetni. Újra elindult velünk a vonat. Milyen különös volt,! Azt reméltük, haza jutunk. Ekkor már vége volt a háborúnak, a rádió is bemondta. Gondoltuk, na most már megússzuk a fogságot, megyünk hazafelé. Nem úgy lett! Azután jött még az igazi hosszú út.

Kelet felé

A kétezer kilométert két hét alatt tette meg a vonat. Május volt, nálunk már virágzott az orgona, ott még csak akkor kezdett fakadni. Körülbelül három héttel hátrább volt a természet. Kiszálltunk a vagonokból, elmentünk a lágerba. Olyan szakállam volt, hogy azt mondták, úgy nézek ki, mint egy zsidó. Mások is úgy néztek ki. Hajnyíró géppel lenyírták a szakállunkat, majd megborotvták a borbély műhelyben bennünket. Lett mosdási lehetőség is. Kaptunk egy lavor vizet, meleg víz is volt. Megmosakodtunk, kaptunk tiszta inget, alsóneműt. A barakk padlás nélküli épület volt. Hol fogunk itt feküdni? Nem volt semmi. Fűvet szedtünk az udvaron, hogy ne nyomja az oldalunkat. Az lett a matrac, arra feküdtünk és aludtuk ki a fáradalmunkat. Közben haza gondoltunk, levelet nem lehetett írni. Nyolc vagy kilenc hónapig nem tudtunk egymásról. Nem tudta a feleségem, hogy én élek-e, én sem, hogy ők élnek-e. Egyszer jött nekem egy levél Svájc-ból a Vöröskereszt közvetítésével, Elízke nővérem írta. Érdeklődött, hogy, mint vagyok. Év vége felé jött a levél, én meg január 8-án estem fogságba. Örültem a levélnek, de vártam, hogy Orosházáról is jöjjön levél. Jött is a következő évben egy-egy tábori lap. De előzőleg Elízke irt egy másik levelet is. Azt írta, hogy Kedves Öcsém! Nagyon örülök, hogy kedves feleséged Emike eljutott a Jóisten kegyelmébe és lelki testvérünk lett. Elolvastam a levelet. Akkor még világi ember voltam. Arra gondoltam, ha haza megyek. akkor nem mehetünk együtt szórakozni, mint azelőtt. Jártunk moziba, színházba, futballmeccsre. Így gondolkodik a hitetlen ember. Közben nagyon lefogytam. Építkezéseknél dolgoztam, mint segédmunkás. Építettünk, meg vagonokból raktunk ki gabonát. 53 kilós voltam csak az orvosi vizsgálaton. Nagyon gyöngé voltam. Mint egy öreg ember, úgy kapaszkodtunk mindenben, amit meg lehetett fogni. Kaptunk egy kis vitaminos ételt. Mindig volt egy kis remény bennem, hogy haza jutok. Tudtam, hogy ebből a fogságból ember engem nem tud kiszabadítani, csak a Jóisten. Ennyi hit azért volt az én szívemben.

Szökés

Majd megszöktem a hadifogságból. Az embernek vágya van a fogságból kiszabadulni. A világ fogságából nincs vágya az embernek megszabadulni, csak akkor, mikor ráébred, hogy a világ foglya, akkor szabadulni akar a Sátán karmaiból. Nem akar a Sátánnak engedni, hanem inkább az Úr Jézusnak. Ketten egy gádorosi fiúval szöktünk meg. Volt egy jó alkalom, amikor kivezényeltek 40-50 embert a villanytelepre. Ki kellett hányni a vagonból a szenet, mi is kimentünk. Tudtuk, hogy minden órában megszámlálnak bennünket. Ötösivel kellett felállni és minden órában megszámláltak. Hamarosan, egy-két óra múlva mi megléptünk. De már előzőleg készültünk. Pufajka nadrágot szereztünk, számoltunk azzal, hogy tél van, meg ne fázzunk. Valahogy ott a fogolytáborban akad eladó ilyen ruhanemű is. Jól felöltöztünk és megléptünk. Egy kis folyó partján mentünk-mentünk. Gondoltuk, a vasutat meg kellene keresnünk és akkor felszállnánk a vonatra, az majd hazához. Ilyen merész gondolat. De nem úgy lett ám! Mentünk-mentünk a hómezőkön át. Meg kellene pihenni, mert már fáradtak vagyunk. Láttunk egy nagy szalmakazlat, oda majd bebújunk valahogy. Csinálunk magunknak helyet. Egy darabig ott is voltunk, aztán mentünk tovább-tovább. Nem olyan nagy hó volt, csak olyan 20-25 centis. A bakancsunkat is megtalpaltattuk előre, nehogy az úton leszakadjon a talpa. A honvág vitt bennünket, hátha sikerül. Be akartunk húzódni egy kolhozhoz a szénapajtájába. Amint nyitnánk a zárat, csörgött a lánc, lánccal volt beerősítve. Egyszer hangot hallok: Ki az ?- mondjuk mi vagyunk. Odajött az őr, a kolhoz őr. Kérdezte, honnan jövünk. Mondtuk, hogy Kurszkból. Ott voltunk a táborban, de haza szeretnénk jutni, most szökésben vagyunk. Jöjjenek csak be, ide az én konyhámba, majd megkínálom magukat. Meg is kínált reggelivel. Kihozta a savanyú uborkát, meg egy kis kenyeret, ez volt a reggeli. Nagyon jól esett. A másik helységben pedig, tyúkok, csirkék voltak, azok laktak ott. Kicsit kijebb volt egy tehén. Ebből állt a gazdaság. Mondta nekünk, hogy ne menjünk tovább, mert ő szól a policájnak. Küldött valakit, hogy szóljon a rendőrségnek, van itt két hadifogoly. A rendőrök jöttek, átmotozták

a csomagunkat, a ruhánkat, nincs-e fegyver nálunk. Mivel nem volt fegyverünk, úgy azt mondták, maradjunk csak itt, majd intézkednek. Amíg ott voltunk, addig is kaptunk valami sovány ennivalót. Ők is ilyen soványan éltek a háború után. Borzasztó soványan éltek, de azért megéltek. Azután eltelt 3-4 nap abban a faluban. Mentünk egyik lakásból, utcából a másikba. Majd megjelent a láger autója, azt mondták, szálljunk fel, visszavisznek bennünket a lágerba. Ezzel véget ért a nagy kirándulás. Sajnos nem kerültünk haza. Szomorúak voltunk. Visszamentünk. Örök fogadtak bennünket, két ór, mikor leszálltunk a teherautóról. Bekísértek bennünket. Bántalmazás akkor még nem volt a szökésért. Csak másnap volt a kihallgatás, hogy hol voltunk, miért mentünk el. Mondtuk, hogy nagyon nagy a honvágyunk, hogy hazamenjünk. Közbeszólom: ez az a honvágy, amit a világi ember nem érez, mert tudatlan afelől, hogy milyen öröm van az Isten kegyelmében. Marad mindenki a fogságban, mert nem tudja fölmérni, át se tudja látni, hogy milyen szép itt a földön is a hívői élet, milyen áldott, szent Istennek kedves népe között lenni.

Olyan éhesek voltunk, hogy a sírás környékezett bennünket. Gondoltam arra, hogy a kicsi gyerek is akkor sír, amikor éhes. Hova menjünk, hol kapunk enni? Jelentkeztem krumpli pucoláshoz. Meg kellett pucolni vagy tíz mázsát ott esténként. Ezért kaptunk minden órában egy fél liternyi maradék levest. Emlékszem, egy éjszaka tizenkét tányérral ettem meg. Nem volt más, csak hallevés, vagy korpaleves. Annak örültünk, ha voltak benne jó nagy gombócok összeállva a korpából. Mikor hajnalban lefeküdtünk, negyedóra múlva már kelni kellett, munkába indulni, alig volt alvás.

Egyszer sorakozó lett, eljött az idő! Szinte alig hittük, hogy tényleg haza megyünk. Akkor már egy kicsit jobban voltunk, mert kaptuk a vitaminos ételt. Sorakozó! Irány a vasút! Vagy kétszázán indultunk a kapu felé, ami megnyílt előttünk. Meghatódtam. Börtön, fogság után kinyitották a kaput, indíts a vonathoz. Felejthetetlen volt! Sokszor eszembe jut az ének: mikor Isten Sion foglyait meghozá, olyanok voltak, mint az álmodók. Mi is olyanok voltunk. A vonatnál egy tiszt tartott beszédet. Az orosz tiszt beszélt Magyarországról. Most maguk elmennek, egy nagyon szép országot fognak ott látni. Volt Szegeden, Szeged nagyon szép város. Jó utat kívánt. Nem volt szabad magunkkal vinni semmilyen iratot, de én magammal hoztam a leveleket, lapokat, amiket kaptam. Nem lett belőle semmi baj. Hazahoztam, még most is őrzöm őket egy dossziéban. Nagy élmény fogságból szabadulni. Azt mondtuk, ha haza megyünk, Istennek hálát fogunk adni. Magamkorabeli emberek voltunk, akik még az iskolában hittant is tanultunk, volt bennünk egy szikra, hogy igen, hálával tartozunk annak, aki megszabadított. Orosházán az állomáson várt feleségem, Terike nővérem és férje Paksi Józsi bácsi. Elkezdtek sírni, hogy mégis újra találkoztunk. Én nem tudtam könnyezni, el voltam fásulva. Két és fél év alatt úgy elfásult az ember, hát haza megyek, ha élnek, élnek, ha halnak, halnak. Így voltam, mondtam: ne sírjatok, menjünk haza. Elmentem édesanyámhoz, majd onnan a mi lakásunkra, az Iglói úton laktunk. Feleségem megrémült, mikor levettem a kabátot, meg az inget, csupa csontváz voltam, de egészséges. Az arcom pirosas, étvágyam volt. Megebédeltünk. Mindig attól félt, hogy sokat fogok fogyasztani. Abban az időben hallottuk, hogy az éhes volt hadifogoly nem tudott parancsolni magának, és jól lakott puha kenyérrel, meg mindennel és másnap meghalt. Ez olyan félelmetes volt nekem is, hogy két és fél évig az ember kibírja, ha hazajön, megfogja a kilincset és másnap maghal. Ez annak a következménye, hogy két és fél év alatt elgyöngültek az emésztő szervek, nem bírták megemészteni, bár jól esett, mert étvágy az volt.

Azután hálát adtam a Jóistennek. Feleségem azelőtt való évben jutott el a jó Isten kegyelmébe. Mondom neki, hogy majd én elmegyek a református templomba, mert azt a hittant tanultam. Ott adok hálát a Jóistennek, mert megfogadtam. Azt mondja feleségem, jobb lenne együtt menni a gyülekezetbe. Jó, menjünk együtt. Ott is azt az Istent imádják, mint a reformátusoknál. Eljöttem ide és meghallgattam a tanítást. Hétköznap volt. Akkoriban volt kedden, csütörtökön és vasárnap is Istentisztelet. Igazán, de őszinte szívvel hálát adtam a Jóistennek, hogy megszabadított és hozzátartozóimat életben tartotta. Így történt. 1947. július 2-án jöttem haza. Az első hálaadás után mintha elvágta volna egyenesre az én gondolataimat. Nem kíváncsoztam utána semmiféle világi szórakozásba. Azóta is azt tudom mondani mindenkinek, hogy nagyon fontos a hálaadás, a hálaadó szívet Isten meghallgatja és megáldja. Csak ne felejtünk el hálát adni. Van miért, mindannyiunk

életében van miért. Jártam a gyülekezetbe. Az akkori szolgák voltak Leginszki atyafi, a kedves Pusztai Pál atyafi, igehirdetők voltak: Strinc bácsi, Pusztai bácsinak az öccse Pusztai István bácsi, és Horváth Mihály bácsi. Nagyon szerettem hallgatni az igét, mindig igyekeztem eljönni, amikor csak tudtam a gyülekezetbe. Megértettem, hogy abba kell hagyni azokat a világi szokásokat, amiket az ember megszokott a világi életében. Szokássá vált nálam is a hadifogságban a dohányzás. Az előtt nem dohányoztam, de mikor olyan éhes voltam és rájöttem arra, hogy a dohányzástól csökken az éhség érzete, amit kaptunk dohányt, keveset kaptunk, annyira jól esett téli időben, mikor várakoztunk, hogy mikor kerül ránk a sor az étterembe, az a kis parázs, ami ott volt két ujjam között, melegítette a tenyeremet. Abban a hidegben az a kis melegség olyan jól esett. Mikor haza jöttem, csupa sárga volt az ujjam a nikotintól. Azután itthon leszoktam, mert én magam is tudtam, hogy ártalmas dolog. Jártam a gyülekezetbe és láttam, a hívők közül egy se dohányzik. Nem járnak szórakozóhelyekre. Nem értettem sokáig tovább a dolgot. Majd szóltam a kedves atyafiaknak, hogy én nagyon ragaszkodom a gyülekezethez. Meg is hallgattak, másodszor is meghallgattak, de nem tudtam haladni. Nem tudtam tovább haladni, pedig elhagytam világi szokásokat. Emlékszem, hogy szombaton kaptuk a fizetést. Na kollegák, akkor bemegyünk ebbe a vendéglőbe, mondták, megiszunk valamit. Bementem velük, megittam egy pohár bort, aztán mondtam: szerbusztok. Te ne menj még, hát most jöttünk be! Nem éreztem magamat jól, nem éreztem sehogy sem. Megyek, megyek innen. Ha valakinél már ilyen érzés van, hogy nem érzi jól magát a világi társaságban, az már Istennek áldása. Így apródonként mindig az írásból többet megismertem a tanítások által. De nem tudtam, mi az újjászületés. Mi az, hogy újjászületés? Elolvastam, hallottam tanításban is, hogy Nikodémus se értette, pedig milyen tanult ember volt. Én se értem. Ez a kérdés jött mindig elém: mi az újjászületés. Délután 5 órára jártam dolgozni a nyomdába. Ebéd után mindig lefeküdtem pihenni. Éreztem a bűneimnek a súlyát. Mi az újjászületés. Gondolkodtam rajta és egyszer egy pillanat alatt megvilágosodott. Megvilágosodott az a gondolat bennem, az én elmémbe, szívembe, hogy ha valaki leveszi rólad ezt a terhet, amit most viselsz, akkor te új leszel, tehermentes leszel, olyan leszel, mint egy megszületett kisgyermek, akinek nincs semmi bűne, aki ártatlan. Föllélegeztem, megvan! Utána való vasárnap megint szóltam, hogy szeretnék az én bűneimtől megszabadulni. Szóltak velem a kedves atyafiak, munkálódtak, bejöttem a gyülekezet elé, ugyanúgy, mint ahogy az most is van azokkal, akik komolyan meg akarnak térni, Krisztust akarják követni. Bejönnek a gyülekezetbe, és a Jóisten lelke által munkálódó szolgákkal beszélgetnek, a gyülekezet hallatára. Akkor is úgy volt. Így jutottam előrébb és előrébb és 1948 augusztus 28-án jött el a nap, amikor víztől és szentlélektől újjászülehettem. Isten kegyelmébe juthattam, azóta szabad vagyok. Félek a fogságtól. Nagyon jó tanácsot adott egy régi egyházi szolga: Pusztai Pál bácsi tanításában volt, hogy hogyan kell érteni az Isteni félelmet. Úgy magyarázta, hogy tudjátok testvérek, mikor az ember lefekszik, mielőtt lefekszik, bezárja az éléstárat, a kamrákat, belakatozza, hogyha jön a lopó, ne lopja el az értékeket. A mi szívünkben ott van Istennek Szent Lelke, az égi kincs, és azt is be kell zárni, hogy el ne lopja a lopó. Tudjátok, hogy mi az a zár, mi az a lakat a szíven. Figyeltünk. Azt mondja a kedves atyafi: az a félelem, az a lakat, és ez a félelem legyen ott mindannyiunk szívében. Akkor hiába jön a lopó, hiába próbálgatja kinyitni, hogy elvigye ezt a kincset, amit nem tudunk aztán újra megszerezni. Nem tud bemenni, mert ez a félelem olyan erős lakat, hogy ezt semmiféle sátáni erő ki nem tudja nyitni.

Az igazság Isten beszéde

Az egyik ember a hitért szenved, a másik pedig azért szenved, hogy Isten elvezeesse a világosságra. Egy hitetlen ember, akinek gyöngye a hite, az azt mondja, azt mondaná egy ilyen megpróbáltatásnál, amikor választani kell a kétéves katonaság között, vagy a 3-4 éves fogság között: választom a kétéves katonaságot. Megtanulok fegyvert forgatni, löni, megtanulom, hogy kell elpusztítani a másik ember, hogy kell kárt csinálni a másinak. De akinek hite van, az azt mondja, hogy akárhány évre ítélnék is, én az Úr Jézus szavára hallgatok, aki a békesség ura, aki tiltja azt, hogy én az én

felebarátomat megöljem vagy megsértsem. Ezek a gondolatok jöttek az Úr segítségével szívembe. Akik szenvedtek a hitért, azok, boldogok. Boldogok akik szenvednek az igazságért, mert az igazság az Isten beszéde. Ezt a boldogságot nem érzi át más, csak aki szenvedett az Úrért. Akik ártatlanul voltak becsukva, bezárva a várba, a börtönökbe, a megtért hívő fiatalok. Amint Pál apostol mondja, hogy a bűnbánat megbánhatatlan megtérést szerez. Nem bánta meg senki se, hogy szenvedett az Úr Jézusért, hanem az ő benső világában boldog volt, amikor látta, hogy a Jóisten átsegítette ezen a viharon. Ez hasonlít ahhoz, mikor a hitnek bárkáját hányják a habok és veszélyben van a hajó emberileg, de Isten biztos keze vezeti és vezetni fog ezután is mindnyájunkat. Csak higgyünk az Úr Jézusban, és győződjön meg minden gyülekezetbe járó arról, hogy a bűn fogságában van. Szabaduljon a fogságból! Szívemből kívánom.